

відповідають віковим особливостям молодших школярів, сприяючи розвитку їхньої пізнавальної активності, мотивації до навчання, самостійності, комунікативних навичок та вмінню працювати в команді. Використання ігрових елементів, проблемних ситуацій та інтерактивності в квестах створює сприятливі умови для ефективного навчання та всебічного розвитку особистості учнів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Гуревич Р., Кадемія М., Опушко Н. Цифрові технології в закладах вищої освіти технології в закладах вищої освіти : виклики сучасного суспільства. Modern science : problems and innovations. Abstracts of the 5th International scientific and practical, м. Стокгольм, 26-28 лип. 2020 р. / SSPG Publish. Стокгольм, 2020. С. 246–252.

2. Кулішов В. С. *Квест-технології як засіб розвитку фахової компетентності педагогічних працівників закладів професійної освіти*. Розвиток науково-методичної компетентності педагогів професійної освіти в умовах сучасних освітніх викликів та трансформацій: збірник електронних навчальних курсів. Біла Церква, 2022. С. 30–62.

3. Рудницька Н. Ю., Хрустицька А. І. Використання квест-технологій на уроках математики в початкових класах у контексті НУШ. Пріоритети розвитку початкової освіти в контексті становлення Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (24 березня 2021 року) / за заг. ред. Т.І. Шанскова. Житомир: ФО-П «Н.М.Левковець», 2021. С. 19–23.

Богдан Кіндратюк

*кандидат педагогічних наук, доцент, доктор мистецтвознавства, професор
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника*

МУЗИКА ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧИХ НАУК ДО ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: музика, університет, навчання, майбутні вчителі, природничі науки, школа, особливі освітні потреби (ООП), інклюзивне навчання.

Сучасні стратегії формування освітнього простору в контексті викликів сьогодення, інтеграція формальної та неформальної освіти в ракурсі створення персоналізованого едукативного середовища актуалізують потребу використання мистецтва, осібно музики, як одного із засобів підготовки майбутніх учителів природничих наук (біології, географії, хімії) до інклюзивного навчання. Останнє поняття є складовою інклюзивної освіти,

що створює рівний доступ до неї для всіх дітей, зокрема з ООП, окреслює умови для навчання школярів із різними можливостями в обширі класу. Засади інклюзивного навчання ставлять свої вимоги до вчителів Нової української школи як його безпосередніх організаторів [2].

Музика від народження оточує кожного, нас залучають ще в дошкільні до сприймання музичних композицій, їх виконання. Про це розповіли учасники проведеного опитування – майбутні вчителі природничих наук, які здобувають освіту в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Але, перед формувальним експериментом значний відсоток із них сказали, що з музикою на уроках біології, географії, хімії рідко зустрічалися. Студенти відзначили освітній і оздоровлюючий потенціал цього виду мистецтва.

Особливості використання музики в ході підготовки майбутніх учителів природничих наук визначаються музичною підготовкою, отримано, зазвичай, такими здобувачами педагогічної професії в закладах загальної середньої освіти, можливостями змісту, методів і форм навчально-виховного процесу в університеті. Вимальовується проблема вишукування тут можливостей для продовження підвищення рівня компетентності прийдешнього покоління педагогів у сфері застосування творів музичного мистецтва в професійному самовдосконаленні й на уроках біології та здоров'я людини, географії, хімії тощо, позакласній роботі із цих предметів, діяльності класного керівника. Одне із завдань, як переконує досвід роботи з таким контингентом здобувачів вищої освіти, є необхідність актуалізації призабутих компетентностей у сфері музики, спрямування майбутніх педагогів на самостійне поповнення засвоєного, зокрема, на уроках музичного мистецтва в перших–сьомих класах загальноосвітньої школи.

Мотивації особистості до використання музики як засобу самовдосконалення допомагає дослідження її значимості для оздоровлення, передовсім, в умовах війни. Це зумовлює потребу синтезу головних функцій мистецтва (соціальне, пізнавальне, сугестивне, виховне, компенсаційне, комунікативне, прогностичне. Заразом переконуємо здобувачів освіти, що кожен із видів здоров'я (тілесне/фізичне, психічне, емоційне, духовне, ментальне, соціальне, екологічне, професійне, репродуктивне) має свої засоби зміцнення, нарізно дією музики на особистість. Подолання наслідків військових дій в Україні актуалізує потребу використання різних засобів зміцнення здоров'я, усвідомлення його багатоаспектності, укріплення стресостійкості. Звісно, вплив мистецтва на кожного прямо пропорційний його рівню освіченості. Оздоровлюючий потенціал бачимо крізь призму резервів музикотерапії, а освітній – її застосування в інклюзивному навчанні, підготовці педагогів до налагодження такої діяльності. Між технологій, що множать духовно-фізіологічні можливості організму людини, виділяють такий вид арттерапії як оздоровлення

мистецтвом. Її досліджено як інноваційну здоров'язбережувальну технологію; означено зміст, вимоги до застосування, виокремлено активну й рецептивну.

Увага до музичного мистецтва сприяє усвідомлення його можливостей у сфері розвою інтегральних якостей особистості. На основі прояснення Оксаною Рудницькою (1946–2002) резервів музики, спілкування з нею, сутності, масштабів і механізмів дії на формування особистісних якостей, розкрито наслідки у розвитку педагогічної культури; ураховується теоретичне положення взаємозалежності окремих психологічних якостей у динамічній структурі людської особистості, її інтегральних характеристик комунікативності, емпатії, креативності, рефлексії. Водночас допомагаємо усвідомити істину, що мистецтво, зокрема музичне, – це вагомий засіб профілактики й корекції ряду порушень у дітей і підлітків з особливими потребами. Воно позитивно діє на розвиток усіх сенсорних систем, пам'яті й психоемоційної сфери. Однак, як переконує наше вивчення практики підготовки майбутніх учителів природничих наук, закономірності, які лежать в основі активізації музичного сприйняття в розвитку професійно значущих якостей майбутнього вчителя, освітні й оздоровчі можливості музики цілеспрямовано майже не реалізуються в процесі роботи зі здобувачами вищої педагогічної освіти. У цьому бачимо одну з її суперечностей і мету цього повідомлення. Методологічне підґрунття наших студій укріплюють наукові підходи до вивчення різноманітних явищ дійсності, передовсім системний, феноменологічний, синергетичний, герменевтичний; важливо дотримуватися належних принципів дослідження та реалізації комплексу його методів.

Приверненню уваги до музики в здобувачів освіти допомагає, передусім, застосування музичного привітання, коли викладач розпочинає заняття з ними замість традиційного. Як переконує досвід, однією зі спонук до виконання присутніми музичного привітання може бути репліка викладача стосовно співу кожним у майбутньому колискових, переконування, що такі музичні твори є одним із засобів нейропсихолінгвістичного програмування щасливої долі дітей [1]. Музичне привітання як знак про початок або закінчення заняття допомагає в роботі зі школярами з ООП.

При ознайомленні студентів зі специфікою побудови педагогічного процесу в інклюзивному класі приділяється увага застосуванню інноваційних едукативних методик, забезпеченні психолого-педагогічної підтримки й налагодженні співпраці учнів із різними потребами й можливостями та ін.; відзначаємо вагу створення позитивного емоційного клімату, що сприяє соціалізації всіх учасників освітнього процесу. Між засобів формування такого підсоння є майстерність учителя у використанні музики, адже вона має не тільки традиційну дію на школярів з ООП, а й лікувальну. Як складова змісту освіти мистецтво слугує методом, що використовує музику засобом

мобілізації розумових, емоційних, рухових, мовленнєвих та інших функціональних можливостей організму таких дітей.

Рациональне використання можливостей обов'язкових компонентів у нашому досвіді передбачає координацію між викладачами різних дисциплін, приміром, для майбутніх біологів: Анатомії людини, Історії України та української культури, Філософії, Психології, Педагогіки, Методики викладання того чи того предмета, Екологічної освіти й виховання, Організації гурткової та позакласної роботи, Основ інклюзивної освіти, Інформаційних технологій в освітньому процесі, Природних засобів підвищення резистентності організму, Інноваційної біології, підготовки курсових робіт, педагогічної та виховної практики.

Корисним для формування в здобувачів вищої педагогічної освіти компетентностей у сфері застосування музики на майбутніх уроках і після них є виконання творчих завдань стосовно її пошуку у веб-ресурсах *Музика для навчання та роботи, Музика для роботи без слів. Музика для роботи мозку роздумів та думок, Фонова музика для навчання, читання, Розслаблююча музика для навчання та концентрації, Музика для натхнення, Натхнення до роботи, фонова музика, Енергія музики* та ін. Пошук в інтернет-мережі потрібних фрагментів цікаве й корисне ще тим, що звучання інструментальних композицій супроводжується картинами природи. Потенційних організаторів опанування школярами відомостей із біології, географії, хімії зацікавлюють веб-ресурси *Спів птахів і шум води, Звуки природи й спокійна музика для релаксу, Лісова річка, зцілення*. Привернення уваги до значимості музики в ході підготовки майбутніх учителів, налагодження їхнього професійно-педагогічного самовдосконалення допомагають завдання стосовно шукання ними в інтернет-мережі композиції, які допомагають боротися зі стресом, втомою. Тут стає в нагоді, приміром, рубрика *Теплі мелодії, які піднімуть вам настрій*.

У сучасних умовах відродження дзвонарства появилися нові можливості знайомства з ним у навчальних закладах. При опануванні здобувачами освіти її змісту повідомляються правдиві відомості з історії України, засвоюються її надбання культури, усвідомлюється етнічна структура особистості, опановуються основи сприйняття музики, її оздоровлююче-лікувальна дія на душу й тіло. Нагадується, що серед засобів зміцнення різних видів здоров'я вагомими є спеціально підібрані музичні твори. Формується етнокультурна компетентність майбутніх учителів, зокрема їхня підготовка до застосування музики в едукативній роботі при інклюзивному навчанні.

Своєрідні можливості має курс за вибором *Педагогіка здоров'я*. Під час залучення здобувачів освіти до сеансів біосугестивної психотерапії, аутогенного тренування увага учасників заняття привертається до значимості в подібному оздоровчому процесі музики. У змісті освіти цього курсу

використовуємо *Пам'ятку для слухача концертної музики*. При цьому розвою духовного світу здобувачів освіти допомагає *Словник естетичних емоцій, що існують у музиці як ознака характеру звучання*.

У ході ознайомлення студентів зі змістом теми *Розумове виховання школярів* курсу *Педагогіка* серед засобів розвитку інтелекту, пам'яті й слуху називається музика Вольфганга Амадея Моцарта (1756–1791), обговорюється питання її можливостей стосовно тимчасово покращення показників у тестах на IQ, здатності оздоровлювати настрій і поліпшувати просторове мислення та сприяти загальному заспокоєнню, усебічному розвитку (*ефект Моцарта*). У вишукуванні аргументів для участі в дискусії частина таких міркувань отримує своє наукове тлумачення в підтримці чи розвінчується. При цьому майбутні вчителі отримують матеріал, який використовують на своїх заняттях зі школярами.

Під час опанування майбутніми вчителями курсу *Психологія* теж є свої можливості для формування компетентностей у сфері сприймання музичних творів. Ураховується сучасний підхід до взаємодіяння з ними як мистецьке спілкування. Адже воно передбачає взаємодію людини з музикою, яка обгортає нас і діє на настрій, покращує когнітивні функції, а також є основою для музикотерапії. Музика впливає на особистість подібно спілкуванню, виражаючи емоції через висоту звука, як і мова, але в іншій формі. Називаються способи спілкування з музикою: слухання, рух під музику, створення музики, їх обговорення. Згадується про пафос, як пануюча ідея-почуття художніх творів.

Окрім розвою інтегральних якостей особистості, музика допомагає розвивати в майбутніх педагогів терпіння, силу волі, вкрай потрібні для роботи в інклюзивних класах. Адже, чого гріха таїти, іноді потрібні певні зусилля реципієнта, аби дослухати ту чи ту музичну композицію, перемкнути свою увагу на її розвиток, події, які відбуваються з мистецькими образами чи одним із них тощо.

Упровадження кращих практик у процес підготовки вчителів природничих спеціальностей, прагнення надавати якісні освітні послуги, спрямовані на підготовку високопрофесійних спеціалістів допомагають викохувати конкурентоспроможного, затребуваного вчителя, здатного забезпечити бажані результати, зокрема в ракурсі інклюзивного навчання – важливої складової розвитку сучасної системи освіти в Україні. У цьому допомагають сформовані інтегральні якості особистості педагога, зокрема його терпіння та сила волі тощо. Серед засобів їхнього формування важливе місце займає музика. Відповідно, це потребує ламання стереотипів, вишукування резервів для підвищення якості діяльності вишів, удосконалення тут навчального процесу, особіно в площині застосування музики як запоруки створення найкращих умов для професійного зростання, інтелектуального й мистецького розвою та виховання освічених особистостей, високоморальних і патріотично налаштованих, їх уміння

використовувати музику як засіб саморозвитку, зміцнення стресостійкості. Іншим напрямом роботи вважаємо підготовку майбутніх педагогів до застосування музики в інклюзивних класах, відповідно до особливостей навчальних предметів. Запорукою цього є оптимальне доповнення змісту освіти у вишах у потрібному ракурсі з кожного предмета, застосування належних методів і форм педагогічного процесу, його моніторинг.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В. «А моя бабуса, царство їй небесне, співала дідові колискову». *Рідна школа*. Київ, 1995. № 1. С. 2–3.
2. Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки. Розпорядження Кабінету міністрів України від 7 червня 2024 р. № 527-р. Київ, 2024.
3. Рудницька О. Вплив музичного сприйняття на розвиток професійно значущих якостей майбутнього вчителя. *Педагогіка і психологія* : Вісник АПН України. Київ, 1994. С. 98–106.

Богдан Шуть

аспірант

*Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»*

СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З КІОКУШИН КАРАТЕ

Ключові слова: структура готовності, професійна підготовка, майбутні фахівці фізичної культури і спорту, кіокушин карате.

Сутність проблеми, стан її дослідження. Сучасний етап розвитку фізичної культури та спорту в Україні характеризується зростанням інтересу усіх вікових груп до занять єдиноборствами як до ефективного засобу всебічного розвитку суспільства, так і як до способу переживання внутрішніх станів. Єдиноборства, поєднуючи фізичну підготовку, техніко-тактичне вдосконалення та духовно-моральне виховання, сприяють розвитку дисципліни, самоконтролю. Кіокушин карате, яке поєднує інтенсивні фізичні навантаження, складну техніко-тактичну підготовку, виховання сили волі та самодисципліни, є яскравим представником східних єдиноборств, що активно розвивається в Україні та набуває дедалі більшої популярності серед молоді.